

Област Русе

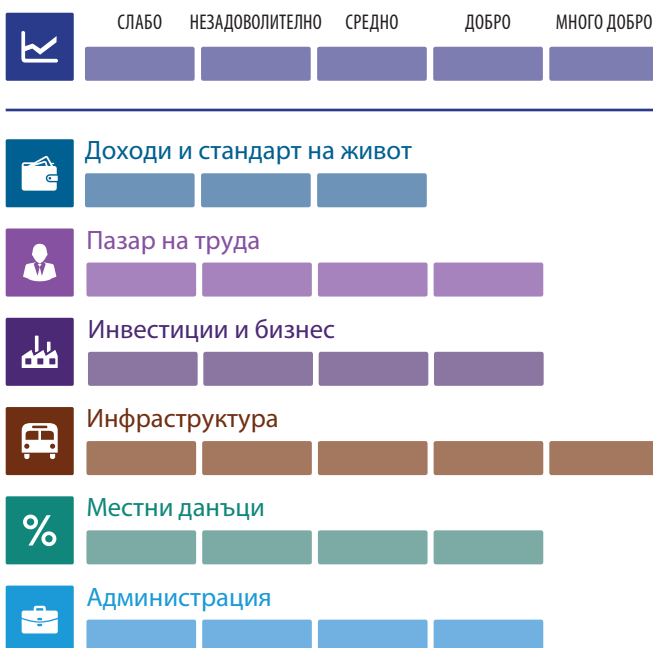
▶ Население (2021)	193 483
▶ Територия (кв.км)	2803
▶ Брой на населените места	83
▶ Дял на населението в градовете (%)	77,8

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта нараства и е деветият най-висок в страната. И заетостта, и безработицата остават сравнително благоприятни. Стойността на произведената продукция на човек от населението се повишава и се запазва относително висока. Русе е областта с най-висока гъстота на железопътната мрежа в страната. Усредненият размер на местните данъци в общините от областта е близък до средните нива в страната. Самооценките на общините за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са високи.

Коефициентите на възрастова зависимост в област Русе остават по-високи от средните за страната. Представянето на учениците се приближава до средното. Здравеопазването в областта продължава да страда от липса на общопрактикуващи лекари. Броят на престъпленията нараства, но се запазва сравнително нисък, а разкриваемостта им е над средната за страната. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава малък. Русе е сред областите с интензивен културен живот, но туристическият сектор не е силно застъпен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Русе нараства до 15,1 хил. лв. на човек и е деветият най-висок в страната през 2021 година. Заплатите и пенсиите също се увеличават. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 15,4 хил. лв., а средната месечна пенсия – 505 лева.

Коефициентът на Джини, измерващ подоходното неравенство, е под средния за страната през 2022 година. Бедността намалява и делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, достига 18,5% (при 22,9% в страната).

Пазар на труда

Делът на трудоспособното население в областта намалява и достига 57,2% (при 58,5% в страната).

Икономическата активност нараства леко и продължава да е по-висока от средната за страната – 75,0% в областта при 73,6% в страната през 2022 година. Това увеличение е съпроводено от ръст и на заетостта, и на безработицата, но и двата показателя са сравнително благоприятни. Коефициентът на заетост е 72,3% и е по-висок от средния (70,4%), а този на безработицата – 5,6% (при 5,2% в страната).

Русе е и сред областите с най-високообразована работна сила. Делът на висшистите сред населението на 25–64 години е третият най-висок в страната (след този в столицата и в област Варна), въпреки че през 2022 г. се свива леко до 29,0%. Делът на хората с основно и по-ниско образование пък е 11,1% (при 16,0% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. През 2022 г. коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 57,3% (при 65,7% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда, съответстват 57 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и бизнес

Инвестиционната активност в област Русе се приближава до средната за страната през 2021 година. Броят на предприятията е 55 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи продължават да нарастват и достигат 2,7 хил. лв. на човек. Преките чуждестранни инвестиции се увеличават до 2,2 хил. евро на човек. Стойността на произведената продукция на човек от населението също бележи ръст и остава сравнително висока – 32,1 хил. лева.

Усвоените европейски средства в областта се повишават значително и за първи път изпреварват средните за стра-

ната на човек от населението. Към 30 юни 2023 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 2862 лв. на човек (при 2836 лв. на човек в страната). В рамките на областта най-много европейски средства усвоява община Бяла.

Инфраструктура

Русе е областта с най-висока гъстота на железопътната мрежа в страната. Гъстотата на пътната мрежа и делът на автомагистралите и първокласните пътища също са по-високи от средните. Качеството на пътищата рязко се подобрява и през 2022 г. 47,2% от пътната настилка е в добро състояние (при 41,1% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет продължава да нараства и остава над средния за страната дял с 88,8% в областта при 87,3% в страната.

Местни данъци

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Русе е близък до средните нива в страната през 2023 година. От разглежданите данъци единствено при ставката върху прехвърлянето на собственост разликата е значителна, като в общините в област Русе тя е по-ниска. Данъкът върху търговията на дребно пък е по-висок, но разликата със средните нива е малка.

В рамките на областта най-високи са средните нива на ставките в община Русе, а най-ниски – в общините Ценово, Сливо поле, Ветово.

Администрация

Самооценките на общините от областта за развитието на електронното правителство се запазват същите и през 2023 г. и все още не достигат средната за страната стойност. Високи обаче остават самооценките за предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в областта малко се увеличава и отново е над средния за страната.

Делът на собствените от общите приходи в общините от областта намалява и е под средния (26,5% в областта при 29,0% в страната), но покритието на общинските разходи с местни приходи е високо (101,7% в областта при 84,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Естественият прираст на населението в област Русе е силно влошен и през 2022 г. коефициентът му е $-15,1\text{‰}$ (при $-9,7\text{‰}$ в страната). Същевременно Русе привлича население, въпреки че коефициентът на механичен прираст е нисък $-0,9\text{‰}$.

Коефициентите на възрастова зависимост остават по-високи от средните за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 215,3% (при 165,9% в страната), а към това на 15–64 години – 43,8% (при 37,7% в страната).

Русе е сред областите с висока степен на урбанизация – 77,8% от населението живее в градовете (при 73,6% в страната), а гъстотата му е 1467 души на кв. км (при 1404 души на кв. км в страната) през 2022 година.

Образование ■■■■■■

Делът на децата в детските градини в областта нараства и е по-голям от средния. Сравнително висок е и коефициентът на записване на населението в V–VII клас през 2022 година. Той нараства до 92,4% (при 90,7% средно за страната). Делът на второгодниците пък е над двойно по-нисък от средния за страната. Съответствието между професионалното образование и профила на икономиката е сравнително високо най-вече заради високия брой учащи и заети в секторите на преработващата промишленост и на транспорта.

Представянето на учениците от областта се приближава до средното за страната и през 2023 година. Резултатите от националното външно оценяване по математика след VII клас се понижават, макар и с малко, до 35,6 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,82 (при „Добър“ 3,93 в страната), а делът на слабите оценки – 17,5% (при 17,9% в страната).

Броят на студентите е 28,2 на хиляда души от населението (при 33,2 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■

Здравеопазването в област Русе продължава да страда от липса на общопрактикуващи лекари и през 2022 година. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 2170 души от населението (при 1678 души на лекар в страната). Броят на лекарите специалисти обаче е близък до средния в страната.

През последните години се наблюдава увеличаване на относителния брой на леглата в многопрофилните болници на територията на областта, които достигат 6,2 на хиляда души (при 5,9 на хиляда души в страната) през 2022 година. Броят на преминалите за лечение болни през тях е по-висок от средния – 269 на хиляда души от населението при 235 на хиляда души за страната.

Средната продължителност на живота в областта е близка до средната, но коефициентът на детска смъртност на-

раства през 2022 г. и е сравнително висок. Делът на здравноосигурените е над средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Русе е близка до средната в страната, но правораздаването е по-бързо. Един местен съдия разглежда средно по 10,2 дела месечно (при 10,1 дела на съдия в страната). Делът на приключилите в 3-месечен срок дела е 90% (при 89% в страната), а на висящите – 8% (при 12% в страната).

Броят на престъпленията нараства, но остава сравнително нисък, а разкриваемостта им е над средната за страната. През 2022 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 9,3 на хиляда души от населението при 11,6 на хиляда души в страната. Разкриваемостта пък нараства до 53% (при 49% в страната).

Околна среда ■■■

Обемът на образуваните битови отпадъци в областта е близък до средния за страната (442 кг на човек годишно при 445 кг в страната), а делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци нараства, но остава нисък – 68% при 74% в страната през 2021 година.

Делът на населението с достъп до обществена канализация продължава да е сравнително ограничен – 67,3% (при 74,8% в страната), но цялата мрежа е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 66,8% в страната) през 2021 година.

Делът на горската територия е сравнително нисък (15% при 33% в страната), а на нарушената – по-висок (0,53% при 0,43% в страната).

Инсталираните ВЕИ мощности в областта са изключително малко – 0,16 kW на човек (при 0,85 kW на човек в страната).

Култура и туризъм ■■■■■

Русе е сред областите със сравнително интензивен културен живот и през 2022 година. Посещенията в кината достигат 688 на хиляда души (при 590 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи също нарастват значително. Посещенията в библиотеките са 440 на хиляда души (при 584 на хиляда души в страната).

Туристическият сектор не е силно застъпен в областта. Броят на леглата в местата за настаняване е 13 на хиляда души (при 55 на хиляда души в страната). Реализираните нощувки също са сравнително малко – 909 на хиляда души в областта (при 3739 на хиляда души в страната), въпреки че нарастват с 46% в сравнение с предходната година. Делът на наетите в сектора на културата, спорта и развлеченията е двойно по-нисък от средния за страната.

Ключови показатели за област Русе

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	12 592	15 075	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 591	15 443	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	22,8	24,0	18,5	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	59,3	59,6	57,2	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	71,4	71,4	72,3	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	7,6	5,4	5,6	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	11,7	11,6	11,1	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	31,2	30,9	29,0	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	24 562	32 084	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2101	2723	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2079	2243	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	80,0	87,9	88,8	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	20,0	40,5	47,2	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	93,2	98,4	101,7	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	74,9	72,2	72,4	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-15,1	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	0,9	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,19	3,88	3,82	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	39,1	35,9	35,6	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	84,5	83,8	92,4	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	74,0	72,9	72,0	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,7	88,2	95,5	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	2254	2248	2170	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	8,8	8,5	9,3	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,2	8,3	8,4	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	68,0	67,3	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	426	442	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	59,0	68,4	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	224	395	688	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	422	622	909	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.